

'להילחם בכל עוז בציונים'

האם יש בשיטה הזילברמנית מוטיב של לאומיות? חברי הקהילה עונים

אין ספק שחלק מהמאפיינים בצורת החיים הזילברמנית מצליחים לחבר את חברי הקהילה לקהילות שונות מחוץ לתחומי הקהילה החרדית. כמו למשל – ההתיישבות ברובע המוסלמי. אלא שבעיניהם, מדובר בצמתי מפגש ותו לא. הזילברמנים מדגישים, כי הם לא רואים בעצמם סוג של לאומיים או משהו כגון זה. "יש מדינה שהוקמה בחסדי שמים, וכמו שהרב מברסק אמר – היה זה חיוך של הבורא שהחופשיים קלקלו אותו", מסביר אחד האברכים. "הרב לימד אותנו שיש שני דינים: יש משהו טוב שהבורא נתן לנו דרך מייסדי המדינה – ויש את החופשיות שלהם רח"ל שעליה הם בוודאי ייענשו". הוא היה ממשיך זאת – הם מוסיפים – לבית הכנסת שלעת-עתה יש בו גבאי בעייתי. הגבאי בוודאי יתן את הדין על מעלליו לציבור ועל היותו גורם מפריע להגברת קדושת המקום, גם יבוא יום שהגבאי יתחלף, אבל בית הכנסת נשאר בית הכנסת.

מספר חודשים לאחר הקמת המדינה, באלול תש"ח, שיגר רבי יצחק שלמה זילברמן מכתב מרתק. לאחותו וגיסו, וממנו ניתן ללמוד הרבה על השקפתו הייחודית. הוא דן באריכות על החיוב לגנות רשעים, לצד הזהירות מללמוד קטגוריה על עם ישראל. במכתב מביא הגרי"ש דברים ששמע ממרן הרב מברסק, כשהוא עצמו מפרט את המקורות שמהם יכול היה להשיב על דברי הגרי"ז ולהוכיח שלימוד קטגוריה אינו דבר פשוט. והוא מסיק: "אבל גברא רבה אמר להאי מילתא ואין משיבין את הארי" (אדם גדול אמר את הדבר הזה ואין משיבים עליו).

הוא מוסיף: "הגאון הנ"ל הוא כולו אש אוכלה אש, ומפיק מאפי פולסא דנורא דברים החוצבים להבות אש בנוגע להמצב... וכן הגאון בעל 'חזון איש' – סביבו נשערה מאוד ואורייתא קמרתחא ביה (התורה רותחת בו) על שרפת התורה וחילולה.

"ואמת הוא, שוודאי כל הניסים הנפלאים שהשם עושה לעינינו – לא עביד קודשא בריך הוא ניסא לשיקרא (הקב"ה לא עושה נס לשקר, לחינם), ובוודאי כל זה הוא להישיר הדרך למלך המשיח, אבל הכלל הוא... להילחם בכל עוז בהציונים הרשעים המדיחין לב ישראל מאביהם. ומאי דניחא כלפי קודשא בריך הוא ליעביד (מה שישיר בעיני הקב"ה – יעשה). הרי הוא יכול גם להפוך קללה לברכה".

ומיד לאחר דברים חדים אלו, הוא כמו מרכך: "...ואמת שיש מקום הרבה ללמד זכות על ישראל עם קדוש... ובוודאי אין זה פלא כלל, שבתוך הסתר פנים כזה עקבתא דמשיחא, הסתרה שבתוך הסתרה, שאין לב ישראל דבק כל כך באביהם שבשמים, וגם הרחוקים הרבה מיהדות – נדבה ליבם לעזור ליישוב הארץ הקדושה בין בגופם ובין בממונם". לצד זאת, הזילברמנים מחזיקים בהחלט בהשקפה ברורה כלפי יישוב ארץ ישראל, כזו שהיא ימנית מובהקת. במצבים בהם ישנו איום על מקומות יישוב בארץ ישראל, כבזמן ההתנתקות – אברכי הקהילה קידשו צומות ותפילות.

"לבקוע את החומות". בבית הכנסת 'החורבה'

ואנחנו, כחלק מהכלל וכבשר מבשרו של הציבור כולו, מהווים כמו שלוחים שלהם בחיינו ומגורינו כאן בעיר השם".

אמת

ההתעשרות שהוחמצה

ההקפדה על קיום המצוות כולן לאור דברי חז"ל, הביאה עימה למשל את פתילי התכלת השזורים בציציותיהם של הזילברמנים. הצבע מופק מהארגמן קהה הקוצים, שאותו רבי יצחק שלמה זיהה כחילזון מן המקורות, בניגוד לדעות אחרות דוגמת התכלת של חסידי ראדזין.

"זה למשל דבר מובהק, שאינו קשור בהכרח לגאון מוויילנא, אלא תוצאה של היחס למצוות", מספר אחד האברכים. "הנידון הזה הגיע לבית המדרש, ואז לקח זמן רב מאוד מאוד, יותר משנה של עיון, עד שהתחילו להגיע למסקנה שיש כאן משהו. צוות שלם של תלמידי חכמים חקרו והגיעו למסקנה שנראה כי זוהי התכלת האמיתית".

הגרי"ש עצמו תיאר באחד ממכתביו: "עיינתי בעניין התכלת יותר משנה, וקראתי מה שנכתב בזה בלשון הקודש ומה שכתבו חכמי אומות העולם בלשונם, ובניי שיחי' גם הם... ואני משוכנע בוודאות גמורה שהדבר יצא מגדר ספק, ואין לדין אלא מה שענינו רואות... אם אחרים היו משקיעים בזה עיון כל הצורך – אין לי ספק שיגיעו למסקנה זו, והשאנונות בזה אינו מובן לי".

לפני מספר חודשים, בעת שלמדו בכולל מסכת מנחות, שוב עלה עניין התכלת ונידון. ופתאום, כאילו הכל נפתח מחדש. השאלות נידונו שוב: מה הפירוש 'חילזון דומה ליס'?

מה הכוונה בכך ש'הוא עולה אחת לשבעים שנה'...? וגם: אולי זה לא תכלת? ואולי מניין הקשרים לא נכון? כל דבר נחקר מחדש. כאילו זו הפעם הראשונה, מה שלרגע מציף שוב את השאלה האם הם משוכנעים שהתכלת שלהם היא התכלת.

"במאה אחוז", הם ממהרים לקבוע נחרצות, "במאה אחוז".

את הצורה שבה צריך לבקש אחר האמת – הם למדו מרבם. לדעתו, ברגע שבו האדם הגיע לאמת הברורה – הוא בוודאי אינו צריך להתחיל לשלול אותה. אבל אם יש מי ששואל – צריך להקשיב לדבריו כאילו הוא יכול בזה הרגע להוכיח הפוך.

הצורך שלו לדבוק באמת בלי פשרות, היה גם הסיבה לכך שעולם התשובה הישראלי של שנות השבעים שיחר לפתחו. "המפגש הראשון איתו היה מדהים", תיאר זאת הרב מרדכי ארנון ז"ל, מראשוני החוזרים בתשובה בגל הזה. "מעולם לא פגשתי אישיות גדולה כל כך מחד גיסא ונחבאת אל הכלים מאידך גיסא. אני זוכר שכל הזמן כששוחחתי איתו חשבתי: אדם כזה גדול ואיש לא יודע על קיומו, צריך לגלות אותו לעולם".

הרב אורי זוהר יבדלחט"א, שנפגש בו בעקבות ידידו הרב ארנון, נקלע עימו לשיחה סוערת שבה היה ברור לשניהם – זה או שהרב זילברמן מפסיק לשמור מצוות או שאורי זוהר מתחיל. אין אמצע. זו הסיבה לכך שרבים כל כך הצליחו להשתכנע דווקא ממנו.

אחד מאנשי התשובה מסביר שזו לא הייתה בהירות האמונה שלו, אותה אולי יש גם לאחרים, אלא התחושה שהוא אומר אמת ורק